

MUSIKKMAGASIN

Klassisk[®]

KILDEN I KRISTIANSAND

OSLO STRYKEKVARTETT

PETER EÖTVÖS/MAGNAR ÅM

DEXTRA MUSICA

PLOWRIGHT OM
PADEREWSKI

EKSKLUSIVT INTERVJU MED

KRISTIAN RUUTU

1/2012 · 13. årgang · kr 79.- inkl. mva

RETURUKE 18

INTERPRESS NORGE

9 771502 027000 01

NYTT PÅ CD · NYTT PÅ DVD · NYE BØKER

Foto Carol Rosegg, New York City Opera

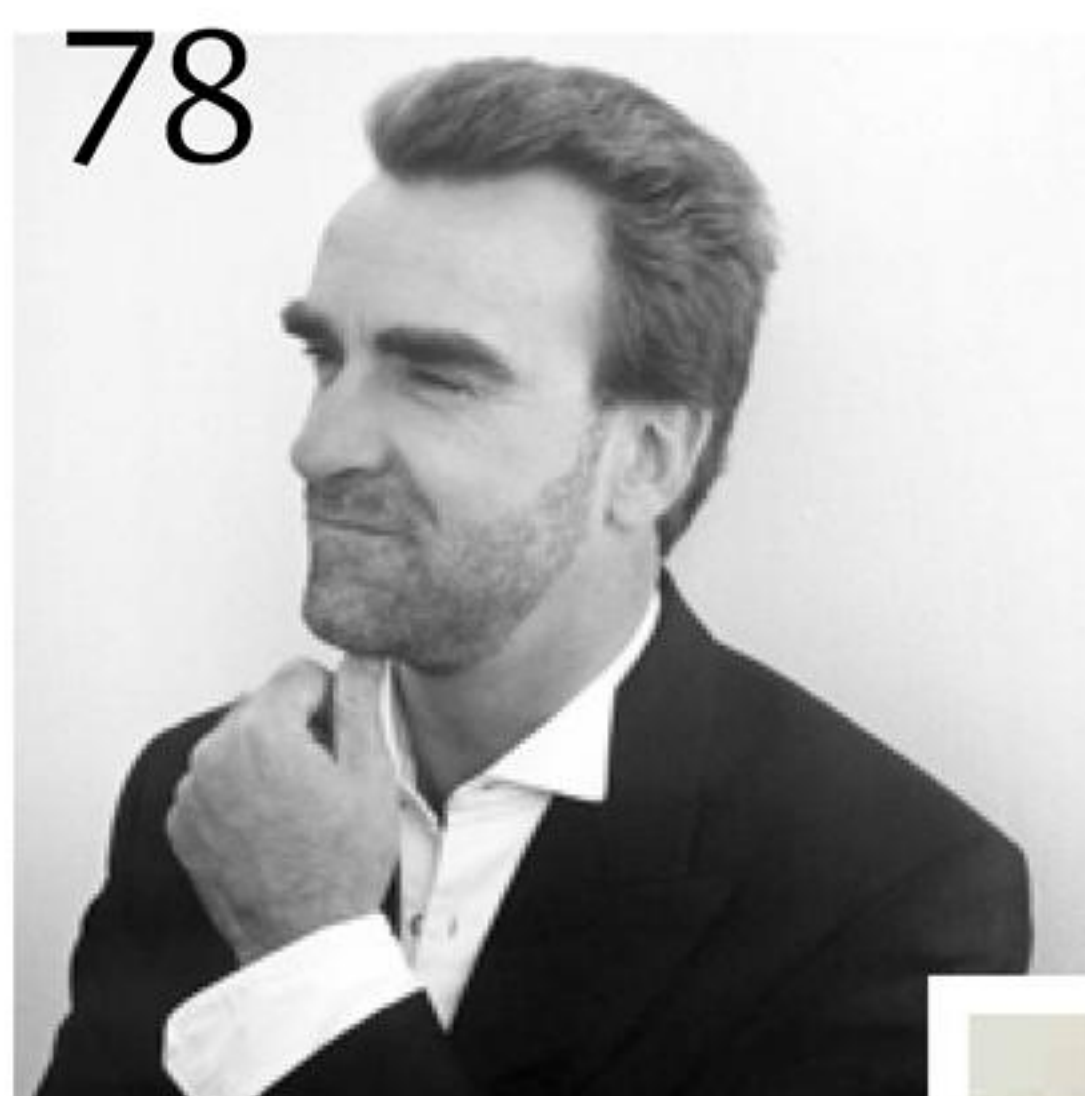

Foto Diane Shaw

Foto Archiv Apap

#01.12

10 KRISTIAN RUUTU

- 16 KILDEN til liv
- 20 Dextra Musica
- 22 Noter og unoter

36 Oslo Quartet Series

- 38 Gulløven til Eötvös
- 42 I bil til tsjekkisk opera
- 46 Den franske ugle

48 Pasjonert kirkemusikk

- 50 Musikk for vann og mennesker
- 54 Nytt på CD
- 64 Kulturlivet i hardt vær

66 Oslo Strykekvartett 20 år

- 70 Oslo-Filharmoniens Europa-turné
- 74 Symfonikerentusiaster i 60
- 76 Hamburgs nye stolthet

78 Plowright om Paderewski

- 82 Et trappetrinnsprosjekt
- 86 Nagano i Bergen
- 88 L'Etoile i Bergen

90 Sjangerblandingsmusikanten

- 94 Nytt på DVD
- 96 Bøker om musikk

Sjefredaktør: Mona Levin · **Redaksjonssråd:** Marit Gaasland, Hilde Holbæk-Hanssen, Mona Levin · **Skribenter:** Martin Anderson, Piera Anna Franini, Marit Gaasland, Ida Habbestad, Liv Hegna, Ingela Hofsten, Hilde Holbæk-Hanssen, Neil Jones, Norman Lebrecht, Mona Levin, Thomas Erma Møller, Henning Målsnes, Eva Paulsen, Jonathan Plowright, Geir Rege, MR, Fredrik Rütter · **Konsulent:** Ketil Gjessing · **Illustrasjon:** Caroline Fiksdal · **Design/layout/grafisk produksjon:** Allegro Sandefjord · **Forsidefoto:** Erik Berg · **Foto:** Erik Berg, Kjartan Bjelland, Sidsel Jørgensen, Sverre Chr. Jarild, Mats Backer, Erik Hansen, Terry Linke, Kassara/DG, Sonja Werner, Sakari Viika, Timothy Greenfield-Sander, Richard Haughton, Heikki Tuuli, Stefan Rakus, Anita W. Lande, Henning Målsnes, Katja Tähjä, Deniz Saylan, Ketil Blom Haugstulen, Marco Borggreve, Peter Knutson, Egil Hofslø, Bo Mathisen, Peter Adamik, Liv Hegna, Observatoriet, Alessandro Molinari/Photomovie, Klaus Rudolph, Neil Jones, Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival, Bent Botten, Thomas Olsen, Elbphilharmonie © Herzog & de Meuron, Diane Shaw, Sagar-Stewart for Steinway Ltd., TSO, Magnus Skrede, Carol Rosegg, New York City Opera, Alain Pandolfo, Archiv Apa, Morten Brakestad m.fl.
Henvendelser til redaksjonen: e-post: klassisk@mezzomedia.no eller Klassisk Musikkmagasin, Pb. 11, 3201 Sandefjord · **Annonser:** Morten Olsen, e-post: morten@mezzomedia.no · **Trykk:** 07 Gruppen AS · **Ansvarlig utgiver:** Mezzo Media AS, Morten Olsen – Tlf.: 33 42 15 75, Fax.: 33 42 15 71 · **Abonnement:** klassisk@mezzomedia.no eller Klassisk Musikkmagasin, Pb. 11, 3201 Sandefjord

Bladet gir plass til synspunkter som ikke nødvendigvis deles av redaktøren/utgiveren.

GULLØVEN

TIL EÖTVÖS

Tekst Piera Anna Franini
Foto Alessandro Molinari/Photomovie,
Klaus Rudolph

ENEZIA-BIENNALENS LIFETIME ACHIEVEMENT-PRIS INNEN MUSIKK, GULLØVEN, BLE I SEPTEMBER I FJØR TILDELT DEN 67 ÅR GAMLE UNGARSKE KOMPONISTEN PETER EÖTVÖS. MUSIKKBIENNALEN ER ET MULTIFAGLIG ARRANGEMENT SOM ALLTID STÅR I SPISSEN NÅR DET GJELDER PROMOVERING AV NYE KULTURELLE TRENDER.

Overrekkelsen av den prektige, bevingede gulløven bekreftet enda en gang at Eötvös er en stjerne av ypperste klasse i den klassiske samtidsmusikkens verden. Utvilsomt kan han regnes som en av de helt store i det 21. århundret. Musikken hans fremføres av verdens fremste og viktigste orkestre og hans operaer har funnet sin plass i mange teaterrepertoarer. *Angels in America*, bygget over Tony Kushners Pulitzer-prisvinnende drama, er anerkjent over alt.

Eötvös er ikke anerkjent bare som komponist, han er også dirigent, og – liker han å fremheve – en lidenskapelig pedagog. Hans neste avtale i Norge er i september 2012, da et bestillingsverk fra Berlin-Filharmonien, Tonhalle Zürich, Toronto Symfoniorkester, Bergen Filharmoniske og Seoul Filharmoniske, får sin norske førstefremførelse. Dette globale prosjektet med oppdragsgivere fra tre kontinenter, *Cello Concerto Grosso*, har Miklós Perényi som cellosolist og komponisten selv som dirigent.

UNDER SENSUREN

Klassisk Musikkmagasin møtte Peter Eötvös etter prisseremonien i Venezia 24. september, og spurte hva gulløven betyr for en komponist som allerede er mottager av mange priser. Den er den største anerkjennelsen

han noen gang er tildelt, fordi den kommer fra Biennalen, en institusjon som rommer alle kunstarter.

– Nå føler jeg virkelig at jeg er en del av samtidskunstnernes fellesskap.

– Vi vet at du, blant alle kunstarterne, har en forkjærlighet for filmen. Hvilke regissører ville du akseptere å skrive filmmusikk for?

– David Cronenberg, Pedro Almodóvar, og så Béla Tarr: jeg ble fascinert av hans *The Turin Horse*, og så er det Tarantino, selvfølgelig. Som ung mann skrev jeg mye for ungarsk film, også fordi det var en måte å unngå sensuren på og jeg følgelig kunne skrive fritt.

– Hvilke minner har du fra det sovjetiske Ungarn?

– I det store og hele er mine minner ganske positive. Jeg tilhører imidlertid en generasjon som selv i de vanskelige tidene hadde mulighet til å skaffe

all mulig informasjon utenfra. Jeg var også medlem av et antall undergrunnsbevegelser, for ikke å snakke om det faktum at jeg i 60-årene fikk tillatelse til å studere i Tyskland og derfor begynte å reise rundt i verden – riktignok under tett overvåking.

– Hvordan hadde det seg at du i en periode med streng sensur fikk operere så fritt?

– En meget intelligent person, György Acél, som hadde overoppsyn med kulturlivet, var ekstremt dyktig til å megle mellom russernes krav og ungarernes behov. Mens han holdt godt øye med oss, tillot han oss å gjøre en masse ting: Han visste at motstanden ellers kunne øke, til og med bli voldsom. Men han var mindre tolerant overfor teateret. Det er faktisk mer eksplisitt i måten å kommunisere på, og derfor vanskeligere å lukke øynene for.

UNGARN I FARESONEN

Den høyrevridde regjeringen i Budapest har nå skapt en del bekymring i andre europeiske nasjoner. Det sies at Ungarn er i ferd med å bli stadig mer reaksjonært. Hva sier Peter Eötvös til dette?

– Vi har bare vært uavhengige i rundt tyve år. Vi har vært underlagt tyrkere, østerrikere og russere. Den siste omkalfatringen kom for brått.

Foto Klaus Rudolph

Vi er i Europa og tror feilaktig at vi er akkurat lik vestlige land. Egentlig driver vi fortsatt på med å finne vår egen vei fremover.

– Hvordan vil du beskrive de siste tyve årene?

– Vet du hva? Ingenting har skjedd i disse siste tyve årene. En stor mulighet er gått tapt og vi ungarere har vært for passive. Ungarn blir stadig mer innstrammet, men kanskje det er bra fordi folk som nektes spesielle rettigheter, muligens anspores til større aktiv deltagelse. Kanskje våkner de fra søvnen. Men det er sørgelig at man alltid må gjennom ekstreme holdninger.

– Hvilke inntrykk har du av Nord-Europa etter å ha bodd mange år i Sverige?

– Selv min kones sønn bor her i Sverige nå. Som ungarer har jeg alltid sett på Skandinavia som en sivilisasjonsmodell, med sosial trygghet som fundament – en modell som Øst-Europa aldri har greid å oppnå, selv ikke etter at Sovjetunionen falt. For eksempel er det en grad av korrupsjon i mitt land som ganske enkelt ville være utenkelig for en norsk eller svensk borger.

KOMPONISTENS ROLLE

– Hva er komponistens rolle i vår spesielt kontroversielle historiske fase, merket av børsfall, «den arabiske våren» og oppløsning innen Europa? Må ikke musikken gå sammen med virkeligheten og bli dens tolk, eller

handle som et instrument vi kan få hjelp av til å flykte fra realitetene, beholde vår evne til å drømme?

– Jeg ønsker å representere menneskehetens dilemmaer, og forsøker å oppnå dette uten symfonisk- eller kammermusikk – heller gjennom opera. Opera har handling, den har scener, og gjennom dem kan man overbringe et budskap. Da jeg bestemte meg for å gå inn i Kushners tekst, for eksempel, gjorde jeg det fordi jeg ble tiltrukket av Prior Walter og hans oppdrag: profeten som bekjenner sin kunnskap, og derved redder verden. (Prior Walter er en homofil mann med AIDS, som i løpet av stykket opplever forskjellige himmelske visjoner. *Red.anm.*) Vel, dette er et universelt og tidløst tema, og jeg følte trang til å uttrykke det gjennom musikk.

– Du hevder at det er en «plikt» å si hvordan situasjonen er...

– Ja, selv i 60-årene, da jeg var så heldig å kunne forlate Ungarn og få kunnskap om hva som skjedde i Vest-Europa, ville jeg med en gang jeg vendte tilbake til Budapest avsløre for alle hva jeg visste, fordi jeg følte det som min plikt å fortelle.

– Og derfor er det også riktig å ta for seg politiske spørsmål i komposisjoner?

– Ikke nødvendigvis, selv om jeg mener det er passende å presentere skikkelser som ligger utenfor et spesielt tidsrom. Det finnes sider ved mennesket som aldri vil dø, og en

komposisjon må forbrukes gjennom århundrer – hvis jeg musikalsk skulle benytte et politisk spørsmål i en spesiell historisk periode, da ville det miste sin tiltrekningskraft og ende opp i en kjeller noen få tiår senere.

I sitt verk *Replica*, ga Eötvös et musikalsk svar på sinn sønns selvmord. Det var modig gjort.

– Det var mitt livs største sjokk. Min sønn og jeg diskuterte flere ganger temaet selvmord, og åpenbart hadde vi forskjellige synspunkter. Jeg tror fullt og fast at vi alle har en rolle å spille på jorden og at vi må leve for å uttrykke den. Vi har en plikt til å leve for å kunne uttrykke våre meninger: for å tenke, tale, handle. Hvorfor skulle vi nekte oss selv livet?

NYTTIG PÅVIRKNING

– Når du dirigerer, sammenligner du ofte dine egne verk med dine kollegers? Er det en fordel eller er risikoen tilstede for å bli påvirket?

– Å måtte takle forskjellige påvirkninger er ganske enkelt inspirerende. Mitt arbeid som dirigent, som også omfatter analyse av kollegers verk, sørger faktisk for at jeg får en del nyttige ideer.

– Kan det være fare for imitasjon?

– Dyktigheten ligger i evnen til å trekke ut essensen, som når man leser vestlige tekster med sinn og hjerte som et menneske fra Østen, men med en større følelsesmessig tilnærming. Denne blandingen av to verdener er ganske forbløffende og vakker.

– Apropos – hører du på, eller setter du pris på pop og rock?

– Jeg hører på alt. Jeg liker å vite hva som foregår i musikkens verden, uansett sjanger. For eksempel er jeg Beatles-fan, og liker særlig deres andre periode, den mest eksperimentelle. Jeg mener at de oppnådde en perfekt fusjon mellom musikk og lyrikk som aldri er blitt overgått siden. ●

Oversatt fra engelsk av Mona Levin

PIERA ANNA FRANINI fra Milano er musikk-kritiker og journalist i den italienske avisen "il Giornale". Hun skriver for magasiner som Vanity Fair om hjemlige og internasjonale hendelser innen klassisk musikk, kultur og underholdning.